

Sygn. akt III AUa 1278/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lutego 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak
Sędziowie:	SSA Daria Stanek SSO del. Tomasz Koronowski (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Agnieszka Plawgo-Czyż

po rozpoznaniu w dniu 14 lutego 2019 r. w Gdańsku

sprawy P. W. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 11 lipca 2018 r., sygn. akt IV U 440/18

1. oddała apelację;
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. na rzecz P. W. (1) kwotę 240 (dwieście czterdzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

SSA Daria Stanek SSA Grażyna Czyżak SSO del. Tomasz Koronowski

Sygn. akt III AUa 1278/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 stycznia 2018r., znak (...), pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił ubezpieczonemu P. W. (1) prawa do rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 2009r. nie wykazał 15 lat okresów pracy w warunkach szczególnych, a jedynie 14 lat, 10 miesięcy i 28 dni.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany poprzez przyznanie mu prawa do rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, a także zasądzenia od pozwanego kosztów procesu.

W uzasadnieniu stanowiska ubezpieczony wskazał, że organ rentowy niesłusznie nie zaliczył mu okresów przebywania na zwolnieniu lekarskim i pobierania świadczeń z tytułu choroby

w okresie zatrudnienia w (...) S.A. (od 12 lipca 1984r. do 31 sierpnia 1999r.),

tj. od 7 stycznia 1993r. do 6 lutego 1993r. (31 dni), 12-22 marca 1993r. (11 dni), 17-24 grudnia 19993r. (8 dni), 3-7 kwietnia 1995r. (5 dni), 26-29 września 1995r. (4 dni), 7-11 października 1996r. (5 dni), 11-24 marca 1997r. (14 dni), 18-24 kwietnia 1998r. (7 dni). Ubezpieczony powołał się na okoliczności faktyczne i stanowisko judykatury, które nakazują przyjąć,

iż ubezpieczony przez ponad 15 lat wykonywał pracę w szczególnych warunkach.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Wskazał, że nie zaliczył ubezpieczonemu okresów niezdolności do pracy wskazanych w odwołaniu, co powoduje, iż ubezpieczony nie wykazał co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach, stąd brak jest podstaw prawnych do przyznania mu prawa do rekompensaty.

Wyrokiem z dnia 11 lipca 2018r., sygn. akt IV U 440/18, Sąd Okręgowy w Toruniu zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do rekompensaty od dnia 1 grudnia 2017r. (pkt I.), stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt II.) i zasądził od pozwanego na rzecz skarżącego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Sąd ten oparł się na następujących ustaleniach i wnioskach:

Ubezpieczony P. W. (1) urodził się (...) W dniu 27 grudnia 2017r. ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury. W dniu 24 stycznia 2018r. organ rentowy wydał decyzję przyznającą ubezpieczonemu prawo do emerytury

od 1 grudnia 2017r. Przed tą datą ubezpieczony nie nabył prawa do emerytury przy obniżonym wieku emerytalnym – z tytułu pracy w szczególnych warunkach, ani do emerytury pomostowej. W dniu 24 stycznia 2018r. organ rentowy wydał także zaskarżoną decyzję.

Ubezpieczony w okresie od 16 kwietnia 1981r. do 31 sierpnia 1999r. był zatrudniony w (...) S.A. w T. (wcześniej (...)). Pracował na stanowisku technologa upd. (od 12 lipca 1984r. do 31 grudnia 1985r.), specjalisty technologa (od 1 stycznia 1986r. do 31 marca 1998r.) i specjalisty ds. przetwarzania systemów (od 1 kwietnia 1998r. do 31 sierpnia 1999r.). W okresie od 12 lipca 1984r. do 31 sierpnia 1999r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych – zajmował się obsługą monitorów ekranowych (wymienioną w Wykazie A Dział XIV „Prace różne” pod pozycją 5 „Prace szczególnie obciążające narząd wzroku i wymagające precyzyjnego widzenia – w kartografii, montażu mikroelementów wymagającego posługiwania się

przyrządami optycznymi oraz przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych” w załączniku nr 1 do Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8, poz. 43 ze zm. zwanego dalej „rozporządzeniem”), oraz w Wykazie A, dziale XIV, poz. 5 pkt 5 – „obsługa mikroskopów i monitorów ekranowych” w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 7 lipca 1987r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego (Dz. Urz. MPChIL z 1983r., nr 1, poz. 2).

W okresach: od 7 stycznia 1993r. do 6 lutego 1993r. (31 dni), 12-22 marca 1993r. (11 dni), 17-24 grudnia 19993r. (8 dni), 3-7 kwietnia 1995r. (5 dni), 26-29 września 1995r. (4 dni), 7-11 października 1996r. (5 dni), 11-24 marca 1997r. (14 dni), 18-24 kwietnia 1998r. (7 dni) ubezpieczony przebywał na zwolnieniach lekarskich i pobierał świadczenia z tytułu choroby.

Powyższy stan faktyczny Sąd I instancji ustalił na podstawie okoliczności bezspornych, akt organu rentowego i akt osobowych ubezpieczonego z okresu zatrudnienia w (...) S.A. w T.. Sąd Okręgowy dał wiarę dowodom z dokumentów, gdyż były jasne, pełne, rzetelne, a nadto żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności i mocy dowodowej, a także nie budziły one wątpliwości Sądu. Należy podkreślić, że w sprawie bezspornym było, że ubezpieczony pracował w warunkach szczególnych w (...) S.A. w T. od 12 lipca 1984r. do 31 sierpnia 1999r. Sporne było jedynie to, czy od okresów wykonywania pracy w warunkach szczególnych należało mu odliczyć okresy przebywania na zwolnieniach lekarskich i pobierania świadczenia z tytułu choroby.

W ocenie Sądu Okręgowego, odwołanie okazało się zasadne.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2017r., poz. 664 ze zm.) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Zgodnie z ust. 2 rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Bezspornie ubezpieczony jest uprawniony do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2017r. poz. 1383 ze zm.; dalej: ustawa emerytalna). Nie korzystał z prawa do emerytury przy obniżonym wieku emerytalnym.

Kwestia sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła uprawnień ubezpieczonego do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Przepis art. 21 określa ogólne warunki nabycia prawa do rekompensaty, czyli – zgodnie z definicją legalną zamieszczoną w art. 2 pkt 5 ustawy – do odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze przez osoby, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej.

Prawo do rekompensaty przysługuje ubezpieczonemu, który legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej. Chodzi w tym przypadku o pracę, o której mowa w art. 32, 33, 39, 40 i 50c tej ustawy (art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych).

Przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008r. – w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r. – podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie;
- niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej;
- legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej;
- niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do wcześniejszej emerytury według zasad przewidzianych w ustawie emerytalnej.

Okoliczność sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła zatem ostatecznie posiadania przez ubezpieczonego na dzień 1 stycznia 2009r. wymaganego 15 – letniego okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, bowiem ZUS uznał mu jedynie tylko 14 lat, 10 miesięcy i 28 dni takich okresów.

Sąd I instancji stwierdził, że stanowisko organu rentowego odnośnie okresów pobierania zasiłków chorobowych nie zasługiwało na uwzględnienie jako błędne, w świetle dorobku judykatury w zakresie sposobu zaliczania do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów pobierania zasiłku chorobowego. Omawiając niniejszą kwestię, należy zacząć od tego,

że art. 12 ustawy o emeryturach pomostowych, który stanowi, że przy ustalaniu okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 4-11, nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, gdyż art. 4-11 do których się odnosi, statuują jedynie przesłanki do przyznania prawa do emerytury pomostowej, a nie zaś prawa do rekompensaty. Jeżeli chodzi o prawo do rekompensaty, to art. 21 ust. 1 odwołuje się wprost do przepisów ustawy emerytalnej.

Należy w tym miejscu wyjaśnić wzajemną relację przepisów art. 184 i art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej.

Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 121, poz. 1264), obowiązującą od dnia 1 lipca 2004r., dodano do art. 32 ustawy przepis ust. 1a, stanowiący, że przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (pkt 1) oraz okresów, w których na mocy szczególnych przepisów pracownik został zwolniony ze świadczenia pracy, z wyjątkiem okresu urlopu wypoczynkowego (pkt 2; skreślony z dniem 1 listopada 2005r. ustawą z dnia 1 lipca 2005r. o zmianie ustawy

o emeryturach i rentach z FUS oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - Dz.U. nr 169, poz. 1412).

Przepis art. 184 ustawy emerytalnej w sposób odrębny i szczególny uregulował sytuację prawną ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., którzy w dniu wejścia w życie ustawy – 1 stycznia 1999r. – legitymowali się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych

do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz okresem składkowym i nieskładkowym, o którym mowa w art. 27 ustawy, gwarantując im prawo do nabycia emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32. Dodatkowo prawo do świadczenia obwarowano nieprzystąpieniem do otwartego funduszu emerytalnego. Intencją ustawodawcy było zapewnienie nabycia uprawnień emerytalnych dla tej kategorii ubezpieczonych, którzy w chwili wejścia w życie ustawy spełniali wymagane warunki stażu, w tym stażu pracy w szczególnych warunkach, za wyjątkiem wieku emerytalnego przewidzianego w art. 32 ustawy. Sytuacja ubezpieczonych, wskazanych w art. 184,

opisywana w doktrynie jako ekspektatywa prawa podmiotowego, polega na spełnieniu się tylko części stanu faktycznego koniecznego do nabycia prawa, które poprzedza i zabezpiecza przyszłe prawo podmiotowe, realizowane po osiągnięciu wieku emerytalnego. Rację tego uregulowania dostrzegł Sąd Najwyższy (m.in. w uchwale z dnia 8 lutego 2007r., II UZP 14/06, OSNP 2007, nr 13-14, poz. 199; w wyroku z dnia 18 lipca 2007r., I UK 62/07, OSNP 2008, nr 17-18, poz. 269) uznając, że art. 184 ustawy stanowi samoistną podstawę nabycia prawa do emerytury w oderwaniu od chwili osiągnięcia wieku emerytalnego, stwierdził, że ta norma prawna ma zastosowanie wobec ubezpieczonych, którzy w dniu 1 stycznia 1999r. osiągnęli pełny staż ubezpieczeniowy, w tym wymagany okres pracy w szczególnych warunkach, lecz nie osiągnęli wieku emerytalnego, co oznacza, że ci ubezpieczeni mogą realizować prawo do emerytury na „starych” zasadach, po osiągnięciu (nawet po dniu 31 grudnia 2007r.) wieku emerytalnego (tak w wyroku z dnia 8 lutego 2007r.). Z kolei art. 32 ustawy ma zastosowanie w stosunku do tych ubezpieczonych, którzy choćby jeden z tych okresów osiągnęli po dniu 1 stycznia 1999r., a przed dniem 31 grudnia 2008r. Przyjęte w art. 32 ust. 1a różnicowanie okresów wykonywania pracy w szczególnych warunkach nawiązuje do daty wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991r. o rewalforyzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. nr 107, poz. 450 ze zm.), w której poprzednia definicja okresu pracy w szczególnych warunkach pozostała niezmieniona. Okres tej pracy bowiem obejmował okresy składkowe i nieskładkowe, jeżeli mieściły się one w okresie

wykonywania pracy zgodnie z umową o pracę (vide: pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale z dnia 27 listopada 2003r., III UZP 10/03, OSNP 2004, nr 5, poz. 87) - okresy zasiłku chorobowego w czasie trwania stosunku pracy, przypadające po dniu 14 listopada 1991r., wlicza się do okresu pracy w szczególnych warunkach.

W konsekwencji, w judykaturze ugruntowany jest pogląd, że w art. 32 ust. 1a ustawodawca wprowadził istotną zmianę w stanie prawnym, w którym niemożliwe było w drodze wykładni ustalenie zasady pomijania w okresie ubezpieczenia okresów niezdolności do pracy z powodu choroby, oraz że art. 32 ust. 1 ustawy nie ma zastosowania do oceny nabycia prawa do emerytury przed dniem 1 lipca 2004r. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2005r., II UK 219/04, OSNP 2005, nr 22, poz. 361 oraz II UK 215/04, OSNP 2005, nr 22, poz. 360 oraz z dnia 07.02.2006r., I UK 154/05, LEX 272581). Problem zaliczania do stażu pracy w szczególnych warunkach okresów wcześniejszych (okresów zatrudnienia), sprzed 15 listopada 1991r., ustawodawca rozstrzygnął przez wyłączenie ich z regulacji art. 32 ust. 1a ustawy. Kontynuacją tej linii orzeczniczej, którą podzielił Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie, jest także stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w wyroku z dnia 23 kwietnia 2010r., II UK 313/09 (OSNP 2011, nr 19-20, poz. 260), wedle którego wykazanie w dniu

1 stycznia 1999r. określonego w art. 184 ustawy okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 obowiązujących po dniu 1 lipca 2004r. Analogiczne stanowisko zajmują także sądy powszechne (tak Sąd Apelacyjny w Katowicach

w wyroku z dnia 1 sierpnia 2013r., III AUa 2387/12; por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 marca 2014r., III AUa 1152/13; wyroki Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 28 lutego 2013r., III AUa 1495/12, z dnia 5 lutego 2014r., III AUa 777/13, z dnia 6 marca 2014r., III AUa 1101/13, z dnia 7 lipca 2014r., III AUa 2066/13 i z dnia 8 czerwca 2016r., III AUa 74/16).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, Sąd I instancji stwierdził, że organ rentowy błędnie uznał, że okresy niewykonywania przez ubezpieczonego pracy wskutek czasowej niezdolności do pracy, za które pobrał on wynagrodzenie za czas choroby lub zasiłek chorobowy, przypadające w okresie świadczenia pracy w szczególnych warunkach przed dniem 1 stycznia 1999r., podlegają wyłączeniu z tego kwalifikowanego okresu pracy. Dlatego też do okresu pracy w szczególnych warunkach należało ubezpieczonemu wliczyć okresy zasiłku chorobowego w czasie trwania tego stosunku pracy, przypadające

po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1991r. o rewaloryzacji emerytur i rent,

o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. nr 104, poz. 450 ze zm.). Z samego bowiem tytułu rozporządzenia, jak również treści jego § 1 ust. 1 - dotyczące „pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze” - wynika, iż regulacja rozporządzenia dotyczy takich właśnie pracowników, a więc pozostających w zatrudnieniu w ramach stosunku pracy, który to warunek ubezpieczony niewątpliwie w spornych okresach spełnił, co nie było przez organ rentowy kwestionowane. Zdaniem Sądu Okręgowego, należy jeszcze raz podkreślić, że organ rentowy zaliczył ubezpieczonemu do stażu pracy w warunkach szczególnych okres zatrudnienia w (...) S.A. od 12 lipca 1984r. do 31 sierpnia 1999r. – za wyjątkiem okresów niezdolności do pracy i pobierania zasiłku chorobowego. Spełniony został więc wymóg powierzenia pracownikowi w umowie o pracę obowiązków wykonywania stałej pracy uznawanej za pracę w szczególnym charakterze i wykonywanie tej pracy przez pracownika. Wykonywaniem pracy w szczególnym charakterze są również, jak wskazano powyżej, przerwy w pracy spowodowane różnymi przyczynami, także wynikającymi z przepisów (właśnie niezdolność do pracy z powodu choroby), za które pracownikowi wypłacono wynagrodzenie. Wykonywanie pracy w rozumieniu omawianego przepisu należy rozumieć jako wykonywanie umowy o pracę, a w treści tego pojęcia mieszczą się także usprawiedliwione nieobecności w pracy. Prawdliwość takiego rozumowania została potwierdzona – cytowaną wyżej – uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2003r., III UZP 10/03.

Reasumując, w ocenie Sądu I instancji, należało uznać, że jako okres pracy w warunkach szczególnych należało zaliczyć ubezpieczonemu w całości okres zatrudnienia

od 12 lipca 1984r. do 31 sierpnia 1999r., wliczając w to okresy korzystania ze zwolnień lekarskich co oznacza, iż udowodnił on łącznie 15 lat, 1 miesiąc i 20 dni okresów pracy w warunkach szczególnych. Wobec faktu, że ubezpieczony spełnił także pozostałe przesłanki uprawniające go do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych, Sąd Okręgowy, z mocy art. 477¹⁴ § 2 kpc, zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał P. W. (1) prawo do rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych

od dnia 1 grudnia 2017r. tj. od dnia przyznania prawa do emerytury i pierwszego dnia miesiąca złożenia wniosku o emeryturę z rekompensatą (punkt I wyroku).

Mając na uwadze, że organ rentowy już na etapie postępowania administracyjnego dysponował wystarczającym materiałem dowodowym, a wydanie zaskarżonej decyzji było spowodowane błędną interpretacją przepisów prawa, dlatego Sąd I instancji stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej w zw. z art. 28 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych (punkt II wyroku).

W przedmiocie kosztów procesu Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o art. 98 § 1 kpc w zw. z § 9 ust. 2 w zw. z § 15 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 1804

ze zm.) uznając, że nakład pracy pełnomocnika ubezpieczonego uzasadnia zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w wysokości stawki minimalnej (pkt III wyroku).

W apelacji od opisanego wyroku, pozwany zaskarżył go w całości, zarzucając mu:

I. naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię:

1. art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych w zw. z art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej oraz § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku

emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43, ze zm.), poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie powyższych przepisów, polegające na przyjęciu przez Sąd pierwszej instancji, że do pracy w szczególnych warunkach winy zostać zaliczone ubezpieczonemu okresy niezdolności do pracy. W konsekwencji spowodowało to przyznanie ubezpieczonemu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach, mimo że nie udowodnił on posiadania wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach;

2. art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie, a w konsekwencji stwierdzenie, że za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji odpowiedzialność ponosi organ rentowy;

II. naruszenie przepisu prawa procesowego art. 233 § 1 kpc poprzez wyprowadzenie z zebranego materiału dowodowego wniosków sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania i doświadczeniem życiowym, poprzez uznanie, że okresy niezdolności do pracy należą do okresów pracy w szczególnych warunkach;

III. błąd w ustaleniach faktycznych, który miał wpływ na wynik sprawy polegający na przyjęciu przez Sąd, że w niniejszej sprawie ubezpieczony wykazał fakt posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach poprzez zaliczenie okresów niezdolności do pracy przypadających po dniu 14 listopada 1991r. do okresów pracy w szczególnym charakterze.

Zdaniem organu rentowego te uchybienia mogły mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, albowiem prawidłowa ocena tych dowodów mogła doprowadzić do przyjęcia ustaleń odmiennych aniżeli wynikające z zaskarżonego wyroku.

Wskazując na te zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu apelacji wywodzono, że w sprawie miał miejsce spór co do prawa. Organ rentowy nie zgodził się z poglądem Sądu I instancji, jakoby dopuszczalne było zaliczenie okresów pobierania zasiłku chorobowego po 14 listopada 1991r. jako okresów pracy w warunkach szkodliwych lub w szkodliwym charakterze pomimo jednoznacznego w swej treści brzmienia przepisu art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach. Prawdą jest, że przytoczony przepis obowiązuje od 1 lipca 2004r., jednak zgodnie z wymogami wykładni celowościowej można mieć wątpliwości co do towarzyszącej jego uchwaleniu intencji ustawodawcy. Przepis ten obowiązuje zatem we wszystkich tych postępowaniach o nabycie prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej, które były, są lub też będą prowadzone po 1 lipca 2004r., z materialnoprawnego punktu widzenia dotyczy zaś wszystkich tych sytuacji, w których przerwa w procesie pracy przypadła po 14 listopada 1991r. Wobec braku odpowiednich przepisów przejściowych oznacza to, że wyłączenie okresów pobierania zasiłku chorobowego po 14 listopada 1991r. z okresów pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie powinno mieć w niniejszej sprawie miejsca, skoro o prawo do spornego świadczenia wnioskodawca ubiega się po 1 lipca 2004r., a więc już po dniu wejścia w życie powołanego ostatnio przepisu ustawy emerytalnej.

Organ rentowy wskazał na stanowisko doktryny, której poglądy po części kształtowane są przez orzecznictwo. W szczególności orzeczenia Sądu Najwyższego, które w polskich realiach prawnych nie tylko wpływają na orzecznictwo sądów niższych instancji, ale również kształtują poglądy, oceny danych instytucji prawnych dokonywanych przez przedstawicieli doktryny. Praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki, co wynika wprost z treści art. 32. Jak zauważył Sąd Najwyższy w wyroku z 16 czerwca 2009r. (I UK 20/09, LexPolonica nr 2375703), motyw przyświecający ustawodawcy w stworzeniu instytucji przewidzianej w art. 32 opiera się zatem na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni (zob. Krystyna Kwapisz, Komentarz do art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, komentarz publikowany w LEX-ie).

Mając na uwadze powyższe, trudno zgodzić się z zaprezentowanym poglądem Sądu Okręgowego. Sąd przyjął bowiem, że okres pobierania zasiłku chorobowego jest zarazem okresem wykonywania pracy zaliczanej do prac w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, co z uwagi na absencję w danym czasie nie jest przecież możliwe i co zostało wykluczone przez samego ustawodawcę w cytowanym ostatnio przepisie. Innymi słowy, świadczenie w postaci zasiłku chorobowego przysługuje w związku z czasowym brakiem możliwości świadczenia pracy wyklucza tym samym możliwość uznania okresu pobierania zasiłku chorobowego za okres równorzędny z okresem wykonywania pracy, co w niniejszej sprawie zostało przez Sąd uczynione.

W ocenie organu rentowego, dokonana przez Sąd pierwszej instancji wykładnia przepisów prawa jest błędna, albowiem przepisy obowiązujące w dniu 1 stycznia 1999r. również uniemożliwiały włączanie wymienionych okresów do stażu pracy szczególnej. Konieczność spełnienia warunku stażu pracy szczególnej i stażu ogólnego na dzień wejścia w życie ustawy oznacza, że ocena posiadanego stażu pracy szczególnej dokonywana jest według przepisów obowiązujących w dniu 1 stycznia 1999r. Oznacza to, że spełnienie warunku 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze ocenia się na podstawie reguł ustalonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego, spełnienie natomiast warunku stażu ogólnego (20/25 lat) na podstawie katalogów zawartych w art. 6 (okresy składkowe) i w art. 7 (okresy nieskładkowe) ustawy z 17 grudnia 1998r. Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r., okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym praca jest wykonywana „stale”, jeżeli jest wykonywana bez przerwy innej niż wymuszona rozkładem czasu pracy (dni wolne dla danego pracownika i urlop wypoczynkowy). Przepis ten zatem wyraźnie wskazuje, że okresem pracy

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest tylko okres wykonywania pracy, a nie cały okres pozostawania w zatrudnieniu tego rodzaju. Inaczej mówiąc, do szczególnego stażu ubezpieczeniowego wliczane są tylko okresy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie za pracę (w tym także za urlop wypoczynkowy). Oznacza to niemożność zaliczenia do stażu pracy szczególnej okresu, który nie jest wykonywaniem tej pracy, chociażby miało to miejsce w czasie zatrudnienia, którego przedmiotem jest wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie z powyższą zasadą, nie będzie zatem wliczany do stażu szczególnego okres pobierania zasiłku chorobowego, chyba że przepis szczególny na to pozwoli (takim przepisem jest art. 50e ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej).

Biorąc pod uwagę, że okresy pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze są okresami składkowymi, struktura stażu niezbędnego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym jest następująca: 15 lat pracy szczególnej wymienionej w rozporządzeniu z 1983r. (okresy składkowe), uzupełnione do 20/25 lat pozostałymi okresami składkowymi (z katalogu art. 6 ustawy emerytalnej) i okresami nieskładkowymi (art. 7 ustawy emerytalnej) w rozmiarze 1/3 sumy okresów składkowych.

W konstrukcji prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym okres pracy szczególnej jest więc wyodrębnioną częścią pewnej całości (stażu ogólnego) składającej się z okresów pracy szczególnego rodzaju, pozostałych okresów składkowych i okresów nieskładkowych. Ta wyodrębniona część całości ma składać się wyłącznie z okresów pracy enumeratywnie wyliczonej (w wykazach) i mieć określony wymiar (10, 15, 20 lat). Okresy spoza tych wykazów mogą być włączone do stażu szczególnego na zasadzie uznania ich za okresy pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez odrębne ustawy. Za takie uznane zostały tylko okresy zawodowej służby wojskowej (§ 10 rozporządzenia z 1983r.), oraz okresy niezdolności do pracy z powodu wypadku przy pracy albo z tytułu choroby zawodowej, które zalicza się do okresów pracy górniczej (art. 50e ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej).

Przepisy regulujące materię ubezpieczeń społecznych mają charakter norm bezwzględnie obowiązujących, Oznacza to, że muszą być one stosowane przez organ rentowy w sposób ścisły i niedopuszczalna jest wykładnia rozszerzająca (wyrok SN z dnia 8 listopada 2006r., I UK 138/06). Taką rozszerzającą wykładnią byłoby jednak włączenie do stażu szczególnego okresu pobierania zasiłku chorobowego. W ujęciu przepisów obowiązujących przed 14 listopada 1991r., okres pobierania zasiłku chorobowego był okresem zatrudnienia, ale cały okres zatrudnienia (tj. okres pobierania wynagrodzenia za pracę lub zasiłku chorobowego) był wliczany tylko do stażu ogólnego, natomiast staż pracy szczególnego rodzaju liczony był tylko okresem faktycznego wykonywania pracy. Rozporządzenie z 1983r. posługuje się bowiem pojęciem „okres pracy” na oznaczenie warunku szczególnego stażu i „okres zatrudnienia” na oznaczenie ogólnego stażu ubezpieczeniowego.

W konsekwencji należy uznać, że przy prawidłowym stosowaniu rozporządzenia z 1983r., również na gruncie ustawy emerytalnej nie ma możliwości włączenia do stażu pracy szczególnej okresu pobierania zasiłków z ubezpieczenia społecznego, poczynając od 14 listopada 1991r. Mimo to, z dniem 1 lipca 2004r. uzupełniono art. 32 ustawy emerytalnej o ust. 1a pkt 1 ustalający, że do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie wlicza się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991r. wynagrodzenie (chorobowe) lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Takie brzmienie przepisu sugeruje, że okresy pobierania zasiłków chorobowych przed tą datą należy wliczać do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, czemu jednak przeczą przepisy rozporządzenia z 1983r. Jednakże dokonując prawidłowej wykładni przepisów prawa, w tym uwzględniając, że przepisy rozporządzenia z 1983r. uniemożliwiają zaliczenie do stażu pracy szczególnej okresów pobierania zasiłku chorobowego, zarówno przed 14 listopada 1991r. jak i po tej dacie, należy przyjąć, że art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej w gruncie rzeczy nie stanowi zmiany merytorycznej. Rola art. 32

ust. 1a pkt 1 ustawy emerytalnej sprowadza się jedynie do potwierdzenia, że od 14 listopada 1991r. okres pobierania zasiłku chorobowego nabrał niezależnego charakteru, przestał być elementem pojęcia „okres zatrudnienia” i stał się samodzielnym okresem wliczanym do ogólnego stażu ubezpieczeniowego, jako okres nieskładkowy. Przed tą datą okres ten był wliczany do stażu ogólnego jako okres zatrudnienia (składkowy), nie był jednak wliczany do stażu pracy szczególnej.

W konsekwencji organ rentowy nie zgodził się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego w Toruniu w zakresie stwierdzenia, że za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji ponosi odpowiedzialność. Jak zostało wyżej wskazane dokonana przez organ rentowy wykładnia przepisów prawa obowiązująca na dzień 1 stycznia 1999r. jest prawidłowa. W niniejszej sprawie organ rentowy ustalił wszystkie okoliczności niezbędne do wydania decyzji, tj. ustalił staż ogólny oraz staż w szczególnych warunkach wnioskodawcy na podstawie przedłożonych dokumentów. W związku z powyższym, zdaniem organu rentowego, nie było podstaw do rozstrzygnięcia sporu w sposób przyjęty przez Sąd I instancji.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o jej oddalenie i o zasądzenie kosztów postępowania sądowego.

W uzasadnieniu stanowiska ubezpieczony twierdził, że spełnił wszystkie przesłanki wymagane do przyznania rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – jest pracownikiem urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r., który przed dniem 1 stycznia 2009r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez co najmniej 15 lat w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, co udowodnił w postępowaniu przed Sądem I instancji. Bezpodstawne jest także twierdzenie organu rentowego, iż okresy niewykonywania przez Ubezpieczonego pracy, za które pobrał on wynagrodzenie za czas choroby lub zasiłek chorobowy podlegają wyłączeniu z tego kwalifikowanego okresu pracy, tj. świadczenia jej w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Na potwierdzenie tej tezy, wnioskodawca przytoczył art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej, w myśl którego przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa. Regulacja ta zaczęła obowiązywać od dnia 1 lipca 2004r., ustawodawca nie przewidział jednak żadnych przepisów przejściowych, które miałyby do niej zastosowanie. W wyroku z dnia 10 lipca 2008r., sygn. K 33/06 Trybunał Konstytucyjny wskazał,

że „Z uwagi na brak przepisów przejściowych w ustawie nowelizującej nastąpiło, z dniem 1 lipca 2004r., bezpośrednie wejście w życie tego przepisu, który ma zastosowanie od tej daty na przyszłość”. Przepis ten nie ma zatem zastosowania do sytuacji prawnej ubezpieczonego, który warunek stażu pracy w szczególnych warunkach w wymaganym wymiarze

15 lat spełnił przed dniem 1 lipca 2004r. Stanowisko ma swoje uzasadnienie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, przywołanym przez Sąd I instancji. Potwierdzeniem tego jest także wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 czerwca 2016r., sygn. akt III AUa 74/16, w którym Sąd wskazał, że do czasu wejścia w życie przepisu art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej, do okresu pracy w szczególnym charakterze, wlicza się okresy niezdolności do pracy z powodu choroby lub macierzyństwa. Warto również wskazać wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 27 kwietnia 2017r., sygn. akt III AUa 1226/17. Sąd w tym orzeczeniu podkreślił, że art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej nie ma zastosowania do oceny nabycia prawa do emerytury przed dniem 1 lipca 2004r. Analogiczną linię orzecniczą prezentują następujące stanowiska sądów powszechnych: Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 28 lutego 2013r., sygn. akt III AUa 1495/12, Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 7 lipca 2014r., sygn. akt: III AUa 2066/13; Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 14 września 2017r., sygn. akt: III AUa 357/17; Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 1 sierpnia 2013r., sygn. akt: III AUa 2387/12; Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 18 czerwca 2013r., sygn. akt: III AUa 1720/12.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że w przedmiotowej sprawie, w dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej, tj. 1 lipca 2004r., ubezpieczony spełnił przesłanki uprawniające go do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych, ponieważ pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze Ubezpieczony wykonywał w przedsiębiorstwie (...) S.A. z siedzibą w T. w okresie od dnia 12 lipca 1984r. do dnia

31 sierpnia 1999r., co wynika ze świadectw pracy z dnia 31 sierpnia 1999r. oraz z dnia 8 marca 2012r., znajdujących się w aktach sprawy.

Bezpodstawne jest także twierdzenie organu rentowego, iż Sąd I instancji naruszył art. 233 § 1 kpc poprzez wyprowadzenie z zebranego materiału dowodowego wniosków sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania i doświadczeniem życiowym, poprzez uznanie, że okresy niezdolności do pracy należą do okresów pracy w szczególnych warunkach, tym samym popełniając błąd w ustaleniach faktycznych. Potwierdza to uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2003r., sygn. akt: III UZP 10/03, którą przytoczył także Sąd I instancji, która to wskazuje, iż wykonywanie pracy należy rozumieć jako wykonywanie umowy o pracę, a w treści tego pojęcia mieszczą się także usprawiedliwione nieobecności

w pracy. Dotyczy to także urlopu dla poratowania zdrowia, pomyślanego jako okres powstrzymywania się od pracy, niezbędny do regeneracji sił i zapewnienia możliwości dalszego wykonywania pracy i z tego względu jest samo przez się zrozumiałe, że nie może być traktowany inaczej niż okres zatrudnienia, ze wszystkimi związanymi z tym uprawnieniami. Zgodnie z tezą ww. orzeczenia: „Do okresu pracy w szczególnych warunkach, o jakich mowa w § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), wlicza się okresy zasiłku chorobowego w czasie trwania tego stosunku pracy, przypadające po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.).”

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie. Nie zawiera bowiem zarzutów skutkujących koniecznością zmiany bądź uchylecia zaskarżonego wyroku.

Przedmiotem sporu między stronami było to, czy wnioskodawca spełnił kumulatywne przesłanki warunkujące nabycie prawa do rekompensaty, przewidzianej w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (obecnie Dz.U. z 2018r. poz. 1924), a w szczególności przesłankę legitymowania się wymaganym okresem 15 lat pracy w szczególnych warunkach, co uzależnione było od rozstrzygnięcia, czy okresy pobierania zasiłków chorobowych przypadające po dniu 14 listopada 1991r. podlegają wliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych.

We wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 kpc, nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji, Sąd odwoławczy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998r., sygn. I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999r., z. 24, poz. 776).

Przypomnieć można, że w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy organ rentowy wydał w dniu 24 stycznia 2018r. dwie decyzje – jedną z nich przyznał ubezpieczonemu P. W. (2) prawa do emerytury z uwagi na osiągnięcie powszechnego wieku emerytalnego, zaś drugą – zaskarżoną w rozpatrywanej sprawie – odmówił prawa do rekompensaty z uwagi na przyjęcie, że staż pracy w szczególnych warunkach to 14 lat, 10 m-cy i 28 dni zamiast wymaganych 15 lat. Z poprzedzającej obie decyzje karty przebiegu zatrudnienia wynika, że okres pracy w szczególnych warunkach z uwzględnieniem okresów nieskładkowych po dniu 14 listopada 1991r. wynosiłby 15 lat, 1 m-c i 23 dni. Tak więc organ rentowy kwestionował zaliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów niewykonywania przez ubezpieczonego pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991r. wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, przypadających w trakcie okresu zatrudnienia w (...) S.A. w T. od dnia 16 kwietnia 1981r. do dnia 31 sierpnia 1999r.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wszystkie zarzuty apelacji sprowadzają się do zarzutu naruszenia prawa materialnego – art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych w zw. z art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej oraz § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43, ze zm., gdyż sporny było nie tyle okres zatrudnienia ubezpieczonego w (...) S.A., w tym okresy niewykonywania pracy po dniu 14 listopada 1991r. w trakcie przedmiotowego zatrudnienia, co kwalifikacja prawna tych okresów. Sąd Apelacyjny w całości przychylił się do stanowiska Sądu I instancji, które sprowadza się do przyjęcia, że legitymowanie się do dnia 1 lipca 2004r. określonym w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych stażem 15 lat pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy emerytalnej.

Przypomnieć można, że z dniem 1 lipca 2004r. do art. 32 ustawy o emeryturach i rentach został dodany ust. 1a pkt 1, zgodnie z którym przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się: okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Przepis ten wprowadził istotną zmianę w dotychczasowym stanie prawnym, określając szczegółowo okresy, które nie są do niego wliczane (na przykład okresy niezdolności do pracy spowodowane chorobą). Wbrew wywodom pozwanego, takiego rozróżnienia nie można było w żaden sposób wywieść w drodze wykładni dotychczasowych przepisów.

W szczególności z uzasadnienia projektu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004r. Nr 121 poz. 1264) nie wynika forsowany w apelacji cel wprowadzenia omawianego przepisu, których miałyby sprowadzać się do wyraźnego wyartykułowania skutków wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw.

W wyrokach z dnia 5 maja 2005r., II UK 215/04 (OSNP 2005 nr 22, poz. 360), z dnia 5 maja 2005r., II UK 219/04 (OSNP 2005 nr 22, poz. 361) i z dnia 7 lutego 2006r., I UK 154/05 (LexPolonica nr 402889), Sąd Najwyższy stwierdził, że przepis art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach zmienia definicję pracy w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze. Wprowadza on istotną zmianę w obowiązującym stanie prawnym, określając szczegółowo okresy niewykonywania pracy, które nie są wliczane do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, którego to rozróżnienia nie zawierały przepisy dotychczasowe. Z tego względu określona w art. 32 ust. 1a ustawy

o emeryturach i rentach normatywna zmiana nie może wpływać na interpretację wcześniejszego pojmowania okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w odniesieniu do stanów powstałych przed tą zmianą. Należy zwrócić uwagę, że wykładnia cytowanych przepisów prawa w zakresie zaliczania okresów pobierania zasiłków chorobowych do okresów pracy wykonywanej w warunkach szczególnych po dniu 14 listopada 1991r. i do dnia 31 grudnia 1998r. jest już jednolita, utrwalona i nie budzi wątpliwości sądów. Sąd Najwyższy m.in. w uchwale z dnia 27 listopada 2003r., III UZP 10/03 (OSNP 2004/5/87) stwierdził, że do okresu pracy w szczególnych warunkach, o jakich mowa w § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r. wlicza się okresy zasiłku chorobowego w czasie trwania tego stosunku pracy, przypadające po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz

o zmianie niektórych ustaw - Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm. (por. także wyroki SN: z dnia 30 stycznia 2008r., I UK 204/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 106; z dnia 8 lipca 2008r., I UK 400/07, LEX nr 590316; z dnia 6 listopada 2008r., I UK 105/08, OSNP 2010 nr 9-10, poz. 125; z dnia 5 lutego 2009r., II UK 185/08, LEX nr 725047; z dnia 21 kwietnia 2009r., I UK 313/08, niepublikowany, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26 sierpnia 2015r., III AUa 442/15, LEX nr 1794366 czy wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 12 sierpnia 2015r., III AUa 417/15, LEX nr 1771489). Potwierdzeniem tego stanowiska jest również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010r. (II UK 313/09, OSNP 2011/19-20/260).

Nie ma zatem wątpliwości, że argumentacji pozwanego organu nie zasługuje na uwzględnienie, a okresy pobierania przez wnioskodawcę zasiłków chorobowych podlegają wliczeniu do stażu pracy wykonywanej w warunkach

szczególnych. Sąd Apelacyjny nie znajduje podstaw do odstąpienia od tej linii orzeczniczej, gdyż prowadziłyby to do – nieznajdującego oparcia w przepisach prawa obowiązujących do dnia 1 lipca 2004r. – różnicowania sytuacji prawnej ubezpieczonych, ukształtowanej przed tym dniem.

Powyższe rozważania wskazują na niemożność odniesienia art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy emerytalnej do spornych okresów nieskładkowych, gdyż te – po ich dodaniu do niekwestionowanych przez pozwanego okresów składkowych – dawały ubezpieczonemu staż 15 lat w szczególnych warunkach już w 1999r., a więc przed dniem wejścia w życie omawianego przepisu, tj. przed 1 lipca 2004r.

Reasumując, Sąd Apelacyjny uznał – podzielając ugruntowane w tej materii stanowisko judykatury – że przepisy znajdujące zastosowanie w niniejszej sprawie nie pozwalają na odliczenie od stażu pracy w warunkach szczególnych w (...) S.A. tych okresów niewykonywania przez P. W. (1) pracy, za które otrzymał on po dniu 14 listopada 1991r. wynagrodzenie albo zasiłki chorobowe.

Ubezpieczony wykazał zatem wymagany piętnastoletni staż pracy w warunkach szczególnych, przy niekwestionowanej przez pozwanego okoliczności wykazania pozostałych przesłanek niezbędnych do nabycia wnioskowanej rekompensaty. Wywiedziona przez organ rentowy apelacja, a także zaprezentowane w niej zarzuty, w żadnej mierze nie podważyły prawidłowości dokonanych przez Sąd Okręgowy ustaleń, oceny mocy dowodowej i wiarygodności zebranego w sprawie materiału dowodowego, a także prawidłowo przeprowadzonej subsumcji prawnej.

W konsekwencji za niezasadny należało uznać także zarzut dotyczący naruszenia art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, bowiem skutki oparcia decyzji organu rentowego na wadliwej wykładni prawa nie mogą obciążać ubezpieczonego.

W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego na podstawie art. 385 kpc jako bezzasadną.

O kosztach instancji odwoławczej orzeczono przy przyjęciu zasady odpowiedzialności za wynik procesu, tj. na podstawie art. 98 § 1 kpc, a ponadto na mocy art. 98 § 3 kpc w związku z art. 99 kpc. Zasądzona na rzecz ubezpieczonego kwota 240 zł to stawka minimalna radcy prawnego, zgodna z § 10 ust. 1 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018r. poz. 265).

SSA Daria Stanek SSA Grażyna Czyżak SSO del. Tomasz Koronowski